

ומקדשי תיראו

גליון מס' 5 | כסלו תשע"ט

ד"ר יצחק זאב

מאמר מרדכי

דעת מרן הרב מרדכי אליהו זצ"ל על כניסה להר הבית

בסתר ההר

הצצה לעולמו של
הרב משה צבי נריה זצ"ל
בעלותו אל הכותל המערבי

מי יעלה בהר ה'

הרב צבי ישראל
טאו שליט"א
על מדרגת המקדש

אין שר ואין זבח

מה היתה דעת הרב שריה
דבליצקי זצ"ל על כניסה
להר הבית בזמן הזה?

תוכן העניינים

3	בשערי ההר מאמר מערכת
---	--------------------------------

5	דעת מרן הראשל"צ הרב מרדכי אליהו זצ"ל בענין כניסה להר הבית בזמן הזה ראיון עם הרב יוסף אליהו שליט"א בנו של מרן הרב מרדכי אליהו זצ"ל וראש בית המדרש "דרכי הוראה לרבנים"
---	---

10	דעת הרב שריה דבליצקי זצ"ל בענין כניסה להר הבית
----	---

14	בית המקדש והר הבית חלק א הרב צבי ישראל טאו שליט"א
----	---

23	מדוע אסור להיכנס להר הבית? הרב עמיחי אליאש
----	--

29	בסתר ההר הרב משה צבי נריה זצ"ל עולה אל הכותל המערבי
----	---

מערכת: הרב איתי הלוי, הרב יהושע ואן דייק,
הרב עידו רוזנטל, הרב עמיחי אליאש, שלומי הכהן.

לתרומות, לתגובות ולקבלת החוברת בדוא"ל:
Moramikdash.org.il | lemoramikdash@gmail.com | 053-2418479
חשבון בנק: בנק 20, סניף 439, מס' חשבון 224880
בהעברה בנקאית יש לציין: "עבור מורא-מקדש"

בשערי ההר מאמר מערכת

תהילה לא-לקי ישראל, זכינו לצאתו של גליון זה, החמישי במספר בגליונות 'ומקדשי תיראו', המעוררים על יראת המקדש וחומרת איסור הכניסה להר הבית בימינו.

כקודמותיה עוסקת החוברת בגילוי ובירור דעתם של גדולי ישראל אודות חומר האיסור. במרכז הגליון בירור נרחב של דעת הגאון רבי מרדכי אליהו זצ"ל, הראשון לציון והרב הראשי לישראל. ברוך ה' זכינו לברר מקחו של צדיק, אשר שנים מספר לאחר סילוקו תלו ביה בוקי סריקי, כאילו התיר, או עודד, כניסת יהודים להר הבית. דעתו, כפי שפורסמה על ידו בעצמו, בספריו ובראיונות עימו, ברורה מאד. ביטויי החרیפים יש בהם כדי לזעזע ולהרתיע כל מי שיראת חכמים נגעה, ולו במשהו, בלבד.

מצדדים שונים עלתה כלפינו הטענה שאנו מסתפקים בהבאת דעות גדולים בלבד, ואיננו מבררים את הטעם, הן בירור הלכתי והן בירור מחשבתי-אמוני. כבר עמדנו על ענין זה במאמר המערכת של גליון מס' 3 והדגשנו את ההבחנה שחייבת להיעשות בין בירור למדני עיוני, במו"מ של תורה, שהוא מצווה וחובה לכל עמלי תורה, לעסוק ככל יכלתם בבירור הסוגיות הנוגעות למקדש וקדשיו, ובין הכרעה הלכתית מעשית, שאינה מסורה לכל לומד, ע"פ הבנתו, אלא לגדולי הדורות ולרבנות הראשית לישראל, האמונה על הכרעת סוגיות כלל ישראליות.

אף על פי כן, מצאנו לנכון, למען המבקשים באמת ובתמים לרדת לשורש טעמי האיסור, להציג עיקרי הדברים באופן בנוי ומסודר.

למטרה זו מוקדש מאמרו של הרב עמיחי אליאש, המברר בדרך קצרה ופשוטה, דבר דבור על אופניו, את יסודות האיסור.

מבחינת הבירור המחשבתי אמוני, מובאת בגליון תמצית מעובדת מתוך שיעוריו של הרב צבי ישראל טאו שליט"א בנושא מורא המקדש, המרוממת את המעיין למבט עליון של קרבנות ומקדש, ומבהירה לו לאילו גבהים מכוונת האומה בצפייתה לעלות אל הר מרום הרים.

בתחילת חודש אב בשנה שעברה נסתלק מעמנו אחד מיוחד מגאוני הזמן, הרב שריה דבליצקי זצ"ל. כיון שאף כלפיו יוחסו דברים, שפורסמו מיד לאחר פטירתו, כאילו תמך

או עודד חלילה כניסת יהודים להר הבית. הזדרזנו איפה להוכיח מכתביו ומדברי בנו ונכדו, אשר לא יצא מפיו כדבר הזה חלילה. עם סגירת הגליון קיבלנו גם מכתב של הגר"ש דבליצקי בעצמו, והבאנו אותו ככתבו וכלשונו.

המדור 'בסתר ההר' הפעם חושף מעולמו של הרב משה צבי נריה זצ"ל, תלמידו של הרא"ה קוק ומורם ומנהיגם של רבבות, שביטא היטב את רגשותיו ביחס לכותל המערבי והר הבית עם שחרורם במלחמת הישועה בתשכ"ז.

תעל לפני ד' עתירת בניו כמהי ישעו וחפצי שכינתו. מהרה יבנה מקדשו ויעלנו להראות בדביר קדשו. ביום ההוא יתקע בשופר גדול, קדוש.

שאלה שנשאל הרב מרדכי אליהו זצ"ל לאחר שיעורו השבועי:

"שאלה: בעניין העליה להר הבית, אולי יש מקום לשקול להתיר להיכנס להר הבית, בגלל השיקול של חיזוק הבעלות היהודית על המקום?"

תשובת הרב: "אנחנו אומרים בפרקי אבות: משה קיבל תורה מסיני, ומסרה ליהושע, ויהושע לזקנים, וזקנים לנביאים, ונביאים מסרוה לאנשי כנסת הגדולה, וכו'. עד

הלאה, עד הדורות שלנו. **אנחנו לא בעלי בתים**

על התורה! אנחנו לא בעלי בתים על

הקב"ה! אם חז"ל אומרים שאנחנו טמאי

אדם, או טמאי גוף או טמאי מת, ולא

יכולים להיכנס למקום הקדוש, אז אנחנו

לא צריכים להתחכם איך להיכנס. אנחנו

צריכים להתחכם, להתפלל לבורא עולם - ריבונו

של עולם - בשביל מה המחלוקת הזאת, הויכוח הזה,

הקב"ה יטהר את עם ישראל - "וזרקתי

עליכם מים טהורים וטהרתם", ואז

כולנו ניכנס בעגלא ובזמן קריב,

בבניין בית המקדש, בית קודשנו

ותפארתנו, בלי שום ספקות

ובלי שום בעיות. אבל להיכנס

היום למקומות האלה בספקות,

ואולי חס וחלילה אנחנו נטמא

את המקום, אז זה לא כל כך טוב,

ואולי יתקיים בנו "ולא תקיא

אתכם הארץ".

(קול צופיך, אחרי-מות קדושים תשנ"ח)

דעת מרן הראשל"צ הרב מרדכי אליהו זצ"ל בענין כניסה להר הבית בזמן הזה

ראיון עם הרב יוסף אליהו שליט"א
בנו של מרן הרב מרדכי אליהו זצ"ל
וראש בית המדרש "דרכי הוראה לרבנים"

ש: מה הייתה דעת מרן הרב מרדכי אליהו זצ"ל בענין כניסה להר הבית בזמן הזה?

דעתו הייתה שאסור בשום פנים ואופן להיכנס לכל שטח הר הבית. הוא גם כתב זאת בספר האחרון שהוציא בימי חייו (מאמר מרדכי, הלכות לימות החול, פרק ט' הלכה ט"ז), ספר שהוא דקדק והגיה אותו כמה וכמה פעמים. זו הייתה דעתו הברורה והנחרצת, בלי שום ספק. כך גם הוא היה משיב לכל מי ששאל אותו - שאסור בשום אופן לעלות להר הבית.

ש: מדוע אי אפשר לסמוך על המדידות שעשו בהר הבית?

כי יש כמה שיטות במדידות, וזה חשש איסור כרת. אני זוכר שכשהייתי בחור, הרב לקח צילומי אוויר ובדק את כל המקומות, ואחרי כל הבדיקות שעשה הוא פסק שאיננו יודעים את המקום המדויק.

ש: טוענים היום שאם אנחנו לא נעלה להר הבית אז הוא ייפול לידי הערבים, האם שאלו זאת גם את הרב זצ"ל?

שאלו את הרב על כך, ודעתו הייתה שאף על פי כן אסור לנו לעלות, כיוון שזה איסור כרת. בדומה לכך, פעם שאלו אותו האם רב קהילה יכול להזמין אנשים שיבואו בשבת במכונית לבית הכנסת, כדי לתת להם שיחות ולקרובם לתורה. תשובתו הייתה: "אנחנו לא צריכים לעזור לקב"ה ע"י דברים שהוא אוסר עלינו לעשותם" - כלומר אנחנו לא צריכים להיות יותר חכמים ממה שכתוב בתורה. וכיוון שיש פה חשש כרת אז אנחנו לא עולים, נקודה. לחזק את הריבונות? הקב"ה יעשה את מה שהוא צריך לעשות!

ש: האם הרב לא כתב שראוי להקים בית כנסת בהר הבית?

לא בהר הבית. לא כתוב דבר כזה. הוא הראה לי את המקום שבו הוא התכוון להקים בית כנסת, ומדובר לפני הכותל, ליד הבניינים שצמודים לכותל.

ש: מתי לפי דעת מרן הרב אליהו זצ"ל נוכל להיכנס להר הבית?

רק כאשר המשיח יבוא. אנחנו מקווים, בעזרת ה', שהמשיח יבוא היום. כתוב: "כי עין בעין יראו בשוב ה' ציון" - מה זה עין בעין? הרב היה מסביר שבית המקדש ירד משוכלל מן השמים, (כי אנחנו פוסקים בזה כמו רש"י, כפי שביאר הרב במאמר ארוך בשו"ת מאמר מרדכי חלק ג'), וכתוב "טבעו בארץ שעריה" והם יעלו משם כאשר יבוא המשיח. אז עין אחת תביט למעלה, לראות את בית המקדש יורד, ועין אחת תביט למטה לראות את השערים עולים. אך לפני כן, אין שום היתר להיכנס.

ש: מה הייתה דעת הרב לגבי חיילים ושוטרים?

חיילים ושוטרים זה ענין אחר, הוא התיר להם להיכנס לצורך בטחוני.

בעזרת ה' משיח צדקנו יבוא במהרה בימינו, ואז נוכל כולנו להיטהר ולעלות, ולראות כהנים בעבודתם, לוויים בדוכנם וישראל במעמדם. יראו עינינו וישמח ליבנו.

תלמודים מספרים על יחס מרן הרב אליהו זצ"ל לעליה להר הבית

"דעת הרב אליהו זצוק"ל ברורה לחלוטין. ב-22 השנים שהייתי צמוד אליו, הרב נשאל עשרות פעמים על דעתו בעניין העליה להר הבית, ותשובתו תמיד היתה חד משמעית - יש איסור מוחלט לעלות להר הבית, לפי שאין אנו בקיאים היום במקום המקדש".

(הרב שמואל זעפרני, ראש ישיבת ההסדר 'המאיר', ומי שהיה ראש לשכת הרב זצ"ל)

"הרב מרדכי אליהו היה זהיר מאוד בהלכות, ובייחוד בדברים שבקדושה, בהם הוא שמר על עצמו כבבת עין. הוא לא אכל כמעט שום דבר מחוץ לביתו. גם כשהיה פוגש אנשים, עם זה שהוא היה מקבל כל אדם בסבר פנים יפות ועונה לכל השאלות, כשהוא היה עונה לנשים הוא לא היה מתבונן באף אחת. כשהוא היה רואה מי נמצא לפניו הוא מיד היה משפיל את עיניו. כך גם בנושא העליה להר הבית. הוא תמיד אמר דברים ברורים וחד משמעיים: אסור לעלות להר הבית! מעולם הוא לא התיר לאנשים לעלות להר הבית. הוא תמיד אמר שהוא מקווה שיקמו בית כנסת ליד הר הבית על מנת שיוכלו להתפלל ולהתגעגע להר הבית. כשניסו להניע את דעתו לכל מיני כיוונים, הוא תמיד נשאר בדבר המיוחד הזה, שיבנו בית כנסת קרוב להר הבית, ואז יתחילו להתגעגע גם כן להר הבית. הדברים היו נכוחים וברורים, ואי

גיליון 5 - ומקדשי תיראו | 7

אפשר להתווכח עליהם, כי שמענו אותם מפיו. זו היתה גם דעתם של כל שאר גדולי האחרונים, מרן הרא"ה קוק ובנו הרב צבי יהודה, הרב שפירא, הרב ישראלי ועוד, שכולנו שותים את מימיהם ומשתדלים להמשיך את דרכם.

(הרב איתן איזמן, ראש מוסדות נעם-צביה לשעבר, ומי שהיה מנכ"ל הרבנות

הראשית בזמן כהונתם של הרב אברהם שפירא זצ"ל והרב מרדכי אליהו זצ"ל)

"זכיתי לקשר גדול עם מו"ר הרב אברהם אלקנה כהנא שפירא זצ"ל, והוא אמר לי ששני הנושאים שהכי הרבה שאלו אותו עליהם היו התכלת והר הבית, וכשהוא דיבר על נושא הר הבית, תמיד ראיתי את חרדתו הגדולה שמא חס וחלילה לא יבינו את גודל האיסור. גם זכיתי לקשר גדול מאוד עם מו"ר הרב מרדכי אליהו זצ"ל, וגם אותו אין כמעט נושא שלא שאלתי, וכשהגענו לנושא הר הבית הוא היה מאוד חד וברור, שאין שום היתר לעלות להר הבית".

(הרב מנחם בורשטיין, ראש מכון פועה)

"זכינו לשמש את הרב אליהו זצ"ל, וממה שזכינו לשמוע בקולו האישי, וגם מכתביו, זה ברור לחלוטין שמוורנו ורבנו פסק, כמו גם כל מועצות הרבנות הראשית לדורותיהן וכל הראשונים לציון, שאסור ליהודי לעלות לכל שטח הר הבית".

(הרב מרדכי נגארי, רב העיר מעלה אדומים)

"אחרי שהחלה האינתיפאדה השנייה, התחלתי ללמוד בצורה מעמיקה את כל המסורות בעניין גבולות הר הבית. באתי לביתו של הרב אליהו עם המפות שציירתי, הגשתי לו אותן ואמרתי לו שלפי החשבון שלי - יש מקום לחשוב על מקום כל שהוא בהר הבית שמותר להיכנס אליו לפי כל השיטות. **הרב לקח את כל המפות שהבאתי, סגר אותן, החזיר לי ואמר לי: "אסור. זה מקום שאנחנו לא נכנסים אליו!"**. אחרי שעה נסעתי עם הרב, והוא אמר לי: **"אנשים עולים להר הבית, ואחר כך באים לשאול אותי למה יש פיגועים!"**. האמירה הזו זעזעה אותי. הוא לא היה רגיל להשתמש בביטויים כאלו. ראיתי עד כמה חמור הדבר בעיניו".

(הרב דביר זעפרני, מתלמידי הרב ומעורכי כתביו)

נספח: בירור כוונת דברי הגר"ע אליהו זצ"ל בענין "הקמת בית כנסת בהר הבית"

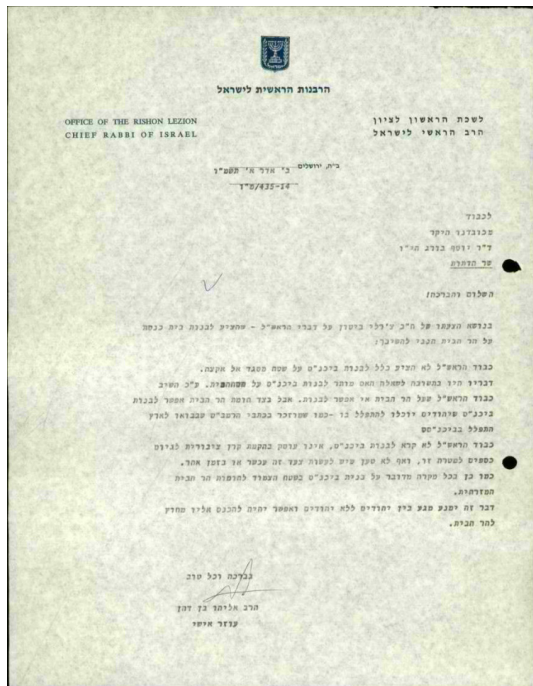
כשעוסקים בשיטתו של הרב מרדכי אליהו זצ"ל בענין הר הבית, בצד דבריו הברורים, הנחרצים והעקביים על איסור הכניסה לרחבת הר הבית, עולה הדיון על בית הכנסת שרצה הרב לבנות לחיזוק אחיזתנו וריבונותנו בהר הקודש: היכן רצה הרב לבנותו.

על כך ענה הרב עצמו בשו"ת הרב הראשי (תש"ן-תשנ"ג עמ' 26): "מועצת הרבנות הראשית בזמנו החליטה, שאסור להכנס כלל להר הבית. היא קבעה שלט מיוחד במקום כדי להודיע לציבור על כך. הסיבה לאיסור זה, כי אין אנו יודעים את הגבולות המדויקים של הר הבית המקודש. בזמנו הצעתי לבנות בית כנסת - לא בשטח הר הבית ממש, אלא מחוץ לחומה בצד מזרח, במקום גבוה שיראה למרחוק".

כך עולה גם משני מכתבים שנמצאו לאחרונה (מפורסמים באדיבות ארכיון הרבנות הראשית).

המסמך הראשון הוא מכתב של הרב אלי בן דהן, שהיה אז עוזרו האישי של הרב אליהו זצ"ל, לשר הדתות יוסף בורג ז"ל, מתאריך ב' אדר א' תשמ"ו. באותו זמן התפרסם בשם הרב אליהו, שהיה הרב הראשי, שהוא רוצה לבנות בית כנסת בהר הבית, והתעוררה סערה תקשורתית ופוליטית. בעקבות כך פנה שר הדתות ללשכת הרב אליהו בשאלה מה כוונתו.

וכך עונה לו עוזרו האישי של הרב: "כבוד הראשון לציון לא הציע כלל לבנות בית כנסת על שטח מסגד אל-אקצה. דבריו היו בתשובה לשאלה האם מותר לבנות בית כנסת על הר הבית, על כך השיב כבוד הראשון לציון שעל הר הבית אי אפשר לבנות, אבל בצד חומת הר הבית אפשר לבנות בית כנסת שיהודים יוכלו להתפלל בו - כמו שמוזכר בכתבי הרמב"ם

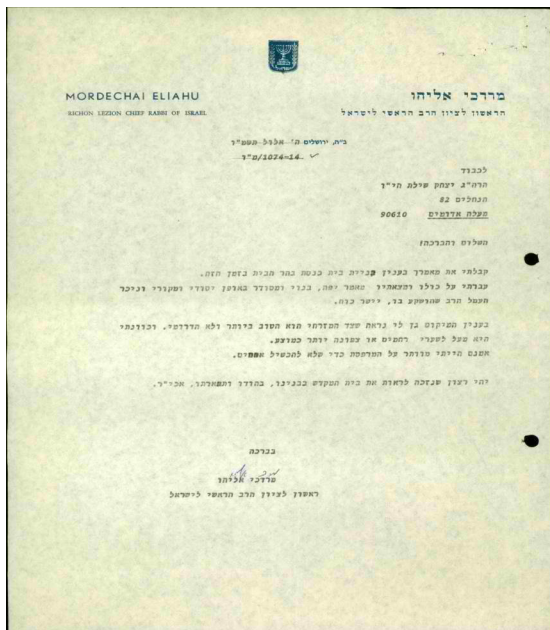
שבבואו לארץ התפלל בבית כנסת.

כבוד הראש"ל לא קרא לבנות ביכנ"ס, אינו עוסק בהקמת קרן ציבורית לגיוס כספים למטרה זו, ואף לא טען שיש לעשות צעד זה עכשיו או בזמן אחר. כמו כן בכל מקרה מדובר על בניית בית כנסת בשטח הצמוד לחומת הר הבית המזרחית".

המסמך השני הוא מכתב של הרב אליהו עצמו לרב יצחק שילת שליט"א מיום ה' אלול תשמ"ו. הרב שילת כתב מאמר ארוך ומקיף בשאלת בניית בית כנסת בהר הבית. במסקנת המאמר מציע הרב שילת לבנות בית כנסת בפניה הצפונית מזרחית של הר הבית, שהכניסה אליו תהיה דרך שער השבטים. בנוסף מציע הרב שילת לבנות מרפסת מבית הכנסת צמוד לחומה המזרחית לכיוון דרום. הרב שילת שלח את המאמר לרבנים הראשיים והרב אליהו זצ"ל השיב לו.

אחרי שהרב משבח את המאמר הוא כותב: "בענין המיקום, גם לי נראה שצד המזרחי הוא הטוב ביותר ולא הדרומי, וכוונתי היא מעל לשערי רחמים או צפונה יותר כמוצע. אמנם הייתי מוותר על המרפסת כדי שלא להכשיל אחרים". ברור מדברי הרב שכוונתו לבית כנסת מחוץ לתחומי ההר, שיתנשא מעל לחומה [כלשונו בשו"ת הרב הראשי: "במקום גבוה שיראה למרחוק"], הן מלשונו: "מעל לשערי רחמים", והן מעצם העובדה שמדובר על בית כנסת צמוד לחומת ההר המזרחית, שבה אין פתחים המאפשרים כניסה ברגל

לשטח ההר [הרב שילת הציע לבנות את בית הכנסת צמוד לשער השבטים, שנמצא במזרח החומה הצפונית, אך הרב אליהו מדבר על שערי רחמים הנמצאים בחומה המזרחית הרבה דרומה משם]. לאור זאת ברור שבמשפט "הייתי מוותר על המרפסת" כוונת הרב לשלול מרפסת שתכנס לתוך תחום ההר עצמו, "כדי לא להכשיל אחרים" שעלולים לצאת אל המרפסת בלי טבילה.

דעת הרב שריה דבליצקי זצ"ל בענין כניסה להר הבית

בחודש אב האחרון נפטר אחד מגדולי הדור, הגאון המקובל הרב שריה דבליצקי זצ"ל. מספר ימים לאחר פטירתו פרסמו ארגונים המעודדים עליה להר הבית כאילו הוא תמך בעליית יהודים להר הבית, עד שהיה מי שכינה אותו 'מראשוני המעוררים לעליה להר'. ישנם אף כאלה שקיימו 'עליה להר הבית לזכרו'. הם הסתמכו על מכתב שכתב הרב דבליצקי זצ"ל בשנת תש"מ, בו פנה **בשאלה** אל הרב עובדיה יוסף זצ"ל, אז הרב הראשי לישראל, ובקשו "להשמיע את דברו בקשר לבעיה נכבדה זו" של הכניסה להר הבית, "כי כפי שהוסבר לי", כתב הרב שריה דבליצקי, "קיים מקום מסוים שלגביו אין שום חשש כניסה".

אלא שיש לדעת, שהלכה למעשה, הרב שריה דבליצקי מעולם לא עלה להר הבית, ומעולם לא התיר למישהו לעלות להר. הוא אף כתב ופרסם בחוברותיו את איסור העליה לכל שטח הר הבית.

לאור טשטוש דעתו, כתב בנו הרב דוד דבליצקי שליט"א מכתב בו הוא מבהיר את דעת אביו הגדול. הר"ד דבליצקי מעיד "איך שהיה מזדעזע בכל פעם כששמע על מאן דהוא שההין לעלות להר ונגוע בקצהו". בסוף מכתבו הוא מזכיר גם שאת דעתו זו הביע הגר"ש זצ"ל במפורש, שלוש

גפ"ק

דוד דבליצקי
קהילות יעקב 35
בני ברק

שמעתי דיבת רבים ותצלנה אותי, כאילו אבא מרי הכ"מ היה מתיר ומעודד ח"ו לעלות לשטח כל שהוא בהר הבית. והנה כל המכיר ויודע את אבא מרי הכ"מ את ראת חטאו וזהירותו המופלגת מכל נדנוד עבירה, ואיך שהיה עושה משמרת למשמרת בכל מצוות עשה ול"ת ובפרט בענינים הנוגעים לחייבי כריתות, יודע אל נכון שלא יעלה על הדעת שיתיר דבר זה. וכרשעת האנשים האלו נתפסו למכתב כל שהו שכתב למשקל ולמיטרי ולא חלילה וחס שהסיק להחיר למעשה היל"ת. וביודעי קאמינא איך שהיה מזדעזע בכל פעם כששמע על מאן דהוא שההין לעלות להר ונגוע בקצהו. וצא וראה שבקונטרס 'משוש כל הארץ' שכתב אודות המנהג לעלות לרגל ברגלים הרפים בדף השער כדברים האלו: **ומכאן אזהרה רבה לשמור על האיסור החמור הנוגע בעונש כרת וכפי הנהוג מדור דור שלא להיכנס לכל שטח הר הבית.** וכל המפצצים בדוחא זו, מלבד שגורמים להכשיל את כלל ישראל בעוון כרת, חוטאים גם לאבא מרי הכ"מ, שאין הוא החי יכול להכחישם את החשובים כמתים בחייהם.

הכו"ח לכבוד תורתנו הק' ולכבוד אבא מרי הכ"מ, היום כ"ד
מנ"א תשע"ח

דוד דבליצקי שליט"א

מכתבו של הרב דוד דבליצקי שליט"א

שנים בלבד לאחר אותו מכתב, בשנת תשמ"ג, כאשר הוציא לאור קונטרס בשם 'משוש כל הארץ'. בחוברת זו, בה הוא מבסס את המנהג שנהגו ישראל להגיע בשלושת הרגלים אל הכותל המערבי כהלכה מחייבת, לא זו בלבד שלא כלל במנהג זה כניסה כלשהי להר הבית, אלא הוסיף בשער הספר (!) מילים ברורות: "ומכאן אזהרה רבה לשמור על **האיסור החמור** הנוגע בעונש כרת **וכפי הנהוג מדוד דור** שלא להיכנס **לכל שטח** הר הבית".

הרב בצלאל דבליצקי, נכדו של הרב שריה זצ"ל, מעיד על סבו: "דעתו הנחרצת והחד משמעית נגד כל עליה להר מוכרת לכל תלמידיו. את דעתו הביע בספריו ואף בעל פה. לדוגמא: כשסיפרתי לו על תמונה ובה נצפו יהודים בעלי חזות 'חרדית' עולים להר הוא הגיב בתדהמה שגבלה בחוסר אמון וחזר שוב ושוב על פליאתו: 'היתכן?! איך הם מעיזים?!'. כשסיפרתי לו בעבר כי לתפקיד רבני נחשב בירושלים שבין החומות מונה פלוני, הוא הגיב בסיפוק ואמר שטוב עשו, והוסיף: 'לולי הוא היה חשש שהיה מתמנה אי מי מאותם המעודדים עליה להר...! בפעם נוספת שאלתי אותו על יהודי אחד שהתקרב אליו האם הוא מן העולים להר הבית, הוא ביטל דברי מיד ואמר: 'לא יתכן! הוא ירא שמים!'".

מסכם הרב בצלאל דבליצקי: "הצורך להדגיש את דעתו הנחרצת לאיסור העליה, כולו מביא לידי גיחוך! הרי זה כמו לפרסם שסבי התנגד לדבר לשון הרע!"

לקראת סגירת הגליון העירונו שבמכתב, מאוחר יותר בשש שנים מהמכתב לגר"ע יוסף, מברר הגר"ש דבליצקי היטב את דעתו בענין כניסה להר וסוגית בניית בית כנסת בשטחו. וזה לשון המכתב:

בס"ד, יום ה' ראה תשמ"ו
מע"כ ידה"נ הרה"ג ר' אהרון רבינוביץ' שליט"א.
של' וברכה.

אודות הענין שביקש ממני לפני איזה זמן לחוות דעת אודות הפירסומים של כמה ת"ח ברי לבב הכואבים את צער השכינה הנמצאת בגלותא עד יסקיף וירא, ורוצים לעשות פעולות בבחינת איתערותא דלתתא, כדי שעי"ז תהיה התעוררות דלעילא במהרה בימינו. ועושים תעמולה לבנין בית כנסת בהר הבית, וכמו כן תעמולה להקרבת קרבנות וכו'.

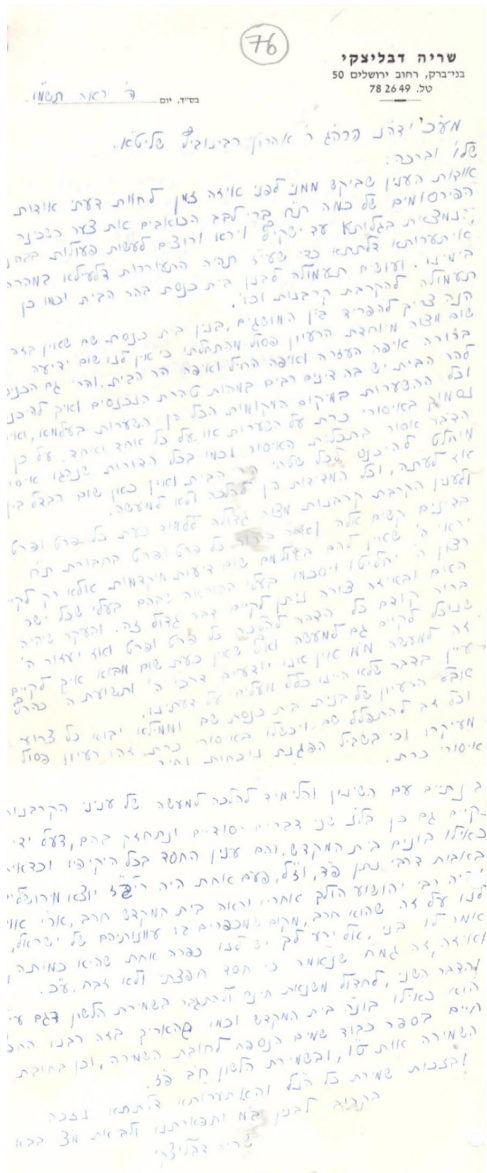
הנה צריך להפריד בין המושגים, בנין בית כנסת שם שאין בזה שום מצוה מיוחדת, הרעיון פסול מהתחלתו. כי אין לנו שום ידיעה ברורה איפה העזרה ואיפה החיל ואיפה

הר הבית. והרי גם הכניסה להר הבית יש בה דינים רבים במהות טהרת הנכנסים ואיך להיכנס, וכל ההשערות במיקום המקומות הכל הן השערות בעלמא, ואיך נסמוך באיסורי כרת על השערות או על כל אחד ואחד. על כן הדבר אסור בתכלית האיסור, וכמו בכל הדורות שנהגו איסור מוחלט להיכנס לכל שטחי הר הבית ואין כאן שום הבדל בין אז לעתה, וכל המדידות הן להלכה ולא למעשה.

ולענין הקרבת קרבנות מצוה גדולה ללמוד כעת כל פרט ופרט בדינים קשים אלה. ואחר בירור כל פרט ופרט בחבורת ת"ח ראי' ה' שאין להם בעולמם שום דיעות מוקדמות אלא רק לקיים רצון ה' יחליטו ויסכמו בעלי ההוראה שבהם בעלי שכל ישר האם ובאיזה צורה ניתן לקיים דבר גדול זה. והעיקר שיהיה ברור קודם כל הדבר להלכה כל פרט ופרט ואז יעזור ה' שנוכל לקיים גם למעשה. ואף שאין כעת שום מבוא איך לקיים זה למעשה מ"מ אין אנו יודעים דרכי ה' ותשועת ה' כהרף עין בדבר שלא היינו כלל מעלים על דעתינו.

אבל הרעיון של בניית בית כנסת שם וממילא יבוא כל צרוע וכל זב להתפלל שם וכשלו באיסורי כרת זהו רעיון פסול מעיקרו וכי **בשביל הפגנת נוכחות נתיר איסורי כרת?**

ובינתיים עם השינון והלימוד להלכה למעשה של עניני הקרבנות נקיים גם כן בלי נדר שני דברים יסודיים ונתחזק בהם, דעל ידי זה כאילו בונים בית המקדש. והם ענין החסד בכל היקפיו וכדאיאת באבות דרבי נתן פ"ד, וז"ל, פעם אחת היה ריב"ז יוצא

מירושלים והיה רבי יהושוע הולך אחריו וראה בית המקדש חרב, אר"י אוי לנו על זה שהוא חרב, מקום שמכפרים בו עוונותיהם של ישראל, אמר לו בני, אל ירע לך יש לנו כפרה אחת שהיא כמותה, ואיזה, זה גמילות חסדים, שנאמר כי חסד חפצתי ולא זבח, ע"כ.

והדבר השני, לחדול משנאת חינום ולהתגבר בשמירת הלשון, דגם עי"ז הוא כאילו בונה בית המקדש וכמו שהאריך בזה רבנו החפץ חיים בספר 'כבוד שמים' הנספח ל'חובת השמירה', וכן בחובת השמירה אות ט"ו, ובשמירת הלשון ח"ב פ"ז.

ובזכות שמירת כל הנ"ל והאיתערותא דלתתא נזכה בקרוב לבנין ב"מ ותפארתנו ולביאת מ"צ בב"א.

שריה דבליצקי

להשלמת התמונה ולהבנת חומר הענין בעיני הגר"ש דבליצקי זצ"ל, יש להוסיף דברים שכתב בספרו 'חוקת עולם' (ביאור סדר עבודת יוה"כ"פ) בעמוד ד'. שם מביא הגר"ש דבליצקי את קושית המהרי"ל, מדוע האריך הפייטן בתיאור הקרבת השעיר הנעשה בפנים, המכפר רק על עוון טומאת מקדש, וקיצר בתיאור שילוח השעיר החי, המכפר על כל עוונות בני ישראל. אחד מתרוצי המהרי"ל הוא שכיון שמקום המקדש קדוש גם בחורבנו, מבקשים כאן בני הגולה בתפילתם כפרה על בני ארץ ישראל, אם חלילה נכנסו בטומאה למקום המקדש החרב.

וכאן מעיר הגר"ש בכאב: "תירוצו השני של המהרי"ל הוא לצערנו בזמן הזה מעשי מאד מאד. כי זה מספר שנים שקדושת המקדש מתחללת לעינינו ע"י כניסת הרבה מישראל יום יום בטומאת הגוף למקומות שאיסור הכניסה הוא בכרת, ועינינו רואות וכלות, וצריכים אנו לכון מאד באמירת סדר שעיר הפנימי לכפר במיוחד על עוון זה. ונסלח לכל עדת בני ישראל כי לכל העם בשגגה, כי רוב רובם אינם יודעים מחומר האיסור."

בית המקדש והר הבית | חלק א'¹

הרב צבי ישראל טאו שליט"א

א. הקדמה

בחסדי ד' זכינו בדורות האחרונים לשוב לארץ ישראל ולירושלים, והר הבית שב לשלטון ישראל. במצב זה שבו האומה שולטת במקום המקדש, אך לעת עתה המקדש עדיין אינו בנוי, מחויבים אנו לברר את היחס הראוי להר בית ד'.

הרמב"ם פוסק בהלכות בית הבחירה (ו, טז) כי קדושת ירושלים והמקדש קדשה לשעתה וקדשה לעתיד לבוא. טעם הדבר הוא "לפי שקדושת המקדש וירושלם מפני השכינה ושכינה אינה בטלה". **קדושת מקום המקדש אינה תלויה בכיבוש אלא בהשראת השכינה הנמצאת במקדש, ומשום כך קדושה זו אינה בטלה לעולם** (כלומר, הרמב"ם מחלק בין קדושת ארץ ישראל לקדושת המקדש, וסובר שקדושת א"י היא מפני הכיבוש ולכן בגלות בטלה הקדושה, ולעומת זאת קדושת המקדש היא מפני השראת שכינה, ולכן קדושה זו איננה בטלה בכל הדורות).

מחמת קדושה זו נמנעו גדולי ישראל בכל הדורות מלעלות להר, פן יכשלו הם או אחרים בכניסה למקומות האסורים באיסורים חמורים, ויפגעו בקדושת מקום מקדשנו. כך היה מקובל בכל הדורות, וכך נהגו רבני ירושלים: השל"ה הקדוש, רבי שמואל סלאנט, המהרי"ל דיסקין ועוד. כך גם פסק מרן הראי"ה קוק זצ"ל (להלן "הרב") שהיה מפרסם לפני כל חג כרוז המזהיר מלעלות להר הבית, ובדרך זו הלכו כל הרבנים הראשיים בכל הזמנים. כך גם סברו רבנו הרב צבי יהודה ורוב מניין ובניין של חכמי הדור.

יש הטוענים כי המצב בהר הבית השתנה בימינו, ממספר סיבות, ולכן עלינו לשנות מהנהגתם של חכמי הדורות ביחס לעלייה להר. עלינו להרחיב מעט מתוך דברי הרב על מדרגת המקדש ומעלתו ועל קדושת הר הבית, ומתוך כך להבין את הנהגת חכמי ישראל לאורך הדורות ביחס לעלייה להר הבית, ומנקודת מבט זו לבחון האם המצב בימינו שונה מהותית ממצבם של הדורות הקודמים.

ב. בניין החיים הלאומיים וקדושת המקדש

כותב הרמב"ם בהלכות מלכים (א, א): "שלוש מצוות נצטוו ישראל בשעת כניסתן לארץ:

למנות להם מלך... ולבנות להם בית הבחירה". המצווה הראשונה בסדר בניין החיים הלאומי היא מינוי מלך. המלך אינו 'סדרן עבודה' המסדר את העניינים המעשיים של האומה בלבד; המלך הוא אדם שאין על גביו אלא ד' אלוקי' (הוריות י, א) והוא בונה בעיקר את שלמותה הרוחנית של האומה. סדר זה של המצוות שישראל נצטוו בכניסתן לארץ, למלמד אותנו כי קדושת המקדש שייכת אל מדרגת שלמות החיים הגשמיים והרוחניים של האומה הנבנית על ידי המלכות.

אדם המנסה להבין את עניין המקדש והקרבנות ללא שייכותם אל מצבה השלם של האומה אינו יכול להבין כראוי את תוכנם האמתי - "המשקיפים על ציור הקרבנות מנקודת המצב המדולדל של ההווה, אינם יכולים כלל להכיר את ערכם המרומם והקדוש, ולפעמים יבואו גם כן לדבר תועה"

מתוך הבנה זו, מבאר הרב את לשון התפילה (מוסף של שבת): "שתעלנו בשמחה לארצנו ותטענו בגבולנו ושם נעשה לפניך את קרבנות חובותינו". הבקשה לשוב לציון ולבנות את החיים הלאומיים בשלמותם - 'שתעלנו בשמחה לארצנו ותטענו בגבולנו', קודמת לבקשת חידוש עבודת הקרבנות - 'ושם נעשה לפניך את קרבנות חובותינו'.

וכך כותב הרב (פנקסי הראיה א, פנקס ג סעיף נא, עמ' קנט-קס):

"הבקשה של השבת העבודה היא מצורפת תמיד עם השבת העז הלאומי,

ועמה הבריות המלאה הגופנית והרוחנית של הכלל והפרט". מתוך בניין החיים הלאומיים בשלמותם נזכה להתעלות אל בניין המקדש, מפני 'שרק אז יחסר מאד הרושם האדיר והמתוקן של הקרבנות שהם זבחי רצון באמת, ואז תערב העבודה כראוי לה. 'שתעלנו בשמחה לארצנו ותטענו בגבולנו ושם (- מתוך מדרגת חיים זו) נעשה לפניך את קרבנות חובותינו". על מנת שבניין בית הבחירה ועבודת הקרבנות יפעלו לרומם את המציאות כולה, צריכים החיים הלאומיים להיבנות במדרגת קדושה עליונה לפי עניינם, ורק מתוך כך יוכל המקדש להיבנות ולהוסיף שפע קודש באומה.

אדם המנסה להבין את עניין המקדש והקרבנות ללא שייכותם אל מצבה השלם של האומה אינו יכול להבין כראוי את תוכנם האמתי - "המשקיפים על ציור הקרבנות מנקודת המצב המדולדל של ההווה, אינם יכולים כלל להכיר את ערכם המרומם והקדוש, ולפעמים יבואו גם כן לדבר תועה", כלומר, לחשוב כי עניין הקרבנות הוא דבר שראוי לו לעבור מן העולם. "אמנם" כדי להתקרב ולהבין במעט את עניין המקדש, צריך להתקרב אל הופעת החיים הלאומיים בשיא שלמותם וקדושתם, "צריך תחילה להכיר כוח גאוותן של ישראל, עוזם ותפארתם, ומילוי כוחותיה של האומה איך הם מצטיירים". תחילה צריך לבנות את בניין החיים הלאומיים בשלמותו הגשמית ובעיקר בשלמותו הרוחנית, כפי שמתואר בספר שמואל, שדוד המלך בנה את חיי האומה בשלמותם ורק אחר כך ומתוך

כך התעורר לעסוק בבניין המקדש.

מתוך בניין החיים הלאומי בשיא מעלתו הרוחנית, רק "אז, על ידי השכלה חודרת ביחש הצורך להוראת והבלטת חבת ד' המיוחדת, והוקרת היתרון הרוחני שלאומה הנפלאה והמיוחדת, רק אז ישיכל הדבר לאשורו". לאחר הופעת החיים הלאומיים בשלמותם הרוחנית, עדיין משתוקקת האומה לדבקות נשגבה יותר ממה שמתגלה בחייה הלאומיים ומתוך כך מתעוררת בקרבה שאיפה גדולה לבניין המקדש ולקרבת אלוקים גדולה יותר מכל מה שהיה בחייה עד כה. רק על ידי מחשבות כאלו אפשר להתקרב קצת אל הבנת עניין המקדש.

ג. המקדש - הבלטת קדושת האומה

עניין זה מוסבר בהרחבה בעולת ראייה (א, עמ' קיז), בפתיחת הביאור לפרשיות הקרבנות, בה מקדים הרב הקדמה ארוכה ויסודית הבונה בקרבנו את היחס הנכון לבית המקדש ולעבודת הקרבנות. הרב מלמדנו כי על מנת להבין את עבודת המקדש - הכיור, תרומת הדשן, קרבן העולה וכל סדרי העבודה - עלינו להתבונן בסדר עבודת המקדש כאשר הוא מופיע במצב החיים השלם של האומה. בדבריו מדגיש הרב כי לקשר

**הציור וההבנה האמתית של
המקדש והקרבנות שייכים למצב
שבו עם ישראל ראוי לנבואה
ולבית המקדש, ולכן בזמננו
איננו יכולים להבינם באמת**

שבין האומה והמקדש יש שני צדדים. מצד אחד, עבודת המקדש באה על גבי שלמות החיים הלאומיים - הרוחניים והחומריים; מצד שני, בית המקדש מגלה מדרגה נוספת באומה, מפני שעבודת המקדש מרוממת ומגלה בעם ישראל מדרגות קדושה נשגבות. חסרון ההבנה והטעויות ביחס לחידוש עבודת הקרבנות נובעים מהוצאת הקרבנות מההקשר הטבעי שלהם - המציאות החיה של האומה ברוח קדשה. זוהי הסיבה שהרב פותח את ביאורו לעניין הקרבנות בתיאור מצב האומה במעלתה:

"בהיות המקדש על מכונו, וישראל יושב בנווהו, ושכינת אל עליון, צור ישראל", אשר ממנה "חסנו מעוזו ומגיננו" של ישראל, "מופיעה עליו בעז ותפארת, בניו למודי ד" - התורה מופיעה בצורה עליונה עד ש"בחיריו הם נביאי אמת וצדק אשר רוח ד' מדבר בם ומלתו על לשונם". מדרגת הנביאים משפיעה על האומה כולה ו"שפעת רוח הקדש ולבת אש אהבת אלקים עליון, אלקי ישראל, מאירה את לב האומה ומחממת באור אשיה את כל רוחה בקרבה". רוח האומה, כלומר המושגים, הרעיונות והשאיפות הלאומיות מלאים כולם אש קודש. מתוך תיאור מצב האומה עובר הרב לבניין בית המקדש: "אז" - ורק אז - "הקדש והמקדש, וכל עבודתו הקדושה והנהדרה, 'הננים בעבודתם ולויים בדוכנם וישראל במעמדם'" - בהשתתפות האומה כולה בעבודה, "הם מבליטים בשטפי גלים של חיים אדירים ואמיצים את הוד חייה הפנימיים של האומה, את דבקות נפשה באלקיה, ואת

אהבתה הנערצה וקשר קדשה לעבודתו. שני הצדדים שהזכרנו לעיל מופיעים בדברי הרב: מצד אחד האומה נמצאת במצב רוחני עליון **שמתוכו** היא זוכה לעבודת המקדש, ומצד שני הקרבנות הם חוקי חיים **המבליטים** ומוציאים לפועל את חייה הפנימיים של האומה, ועל ידם מתגבר השפע הנשמתי של כנסת ישראל.

ד. המקדש והנבואה

מתוך ההבנה כי **עניין המקדש שייך אל שלמות החיים של עם ישראל** אנו מתקרבים להבין את השייכות שבין המקדש והנבואה. הרב גילה את דעתו הברורה על הקשר שבין המקדש והנבואה באגרת שנדפסה בחוברת גנזי ראה (ג, עמ' 10): **"וביחוד מבורר אצלי שכל הספיקות המעכבים את תכנית בניין בית המקדש, מצד התכלת למשל, ומצד יחוס הכהנים, מצד דיוקי המדות של מקום המזבח וכיוצא בזה, רוח הקודש תסייע לבירור ההלכה ויצטרפו לזה אומדנות ברורות וקיום על פי בית דין גדול ומוסכם"**.

יסוד זה, שקדושת בית המקדש דורשת את שלמות הקומה הרוחנית באומה, לא התחדש על ידי הרב צ"ל. רבנו הרב צבי יהודה היה רגיל להזכיר בעניין זה את דבריו של רבי דוד מקרלין בקונטרס 'דרישת ציון וירושלים'. בקונטרס זה מתבאר כי אף שהגמרא (מגילה ב, ב) אומרת כי הנבואה אינה רשאית לחדש דבר בעניין המצוות, ביחס לבניין המקדש אין הדבר כך. מדרגת הנבואה אינה דבר צדדי ביחס למצוות בניין המקדש, אלא היא מבטאת את מדרגתה הרוחנית של האומה שבניה זכו אל מעלת הנבואה, ומתוך כך מתעלה האומה אל בניין המקדש. על כן, **מצוות בניין בית המקדש זקוקה להתערבותה של הנבואה, והיא תדריך אותנו באיזה מקום עלינו לבנות את המקדש וכיצד עלינו לבנותו** (ענין דברים דומים בתשובות החתם סופר או"ח סימן רח).

חסרון הנבואה אינו עניין צדדי ביחס למקדש אלא חיסרון מהותי, השייך למדרגת החיים של האומה. במספר מקומות (לדוגמה סוטה מח, א) חז"ל מתבטאים כי ראוי היה פלוני שתשרה עליו שכינה, אלא שדורו לא היה ראוי לכך. מדוע בגלל חסרון הדור איש המעלה צריך להפסיד את מדרגתו? טעם הדבר הוא כי **הנבואה אינה רק עניין של קדושה פרטית אלא היא שייכת אל מדרגת הדור,** ועל כן, לאחר ירידת מדרגת האומה, השכינה אינה יכולה לשרות על יחידים צדיקים וקדושים, אף אם מבחינה אישית הם ראויים לכך.

"אסור לכל אדם להיכנס לשטח הר הבית, כיוון שלא נתבררו הגבולות של השטח המקודש ואין לנו טהרה בימינו, והוא מהאיסורים החמורים הקיים עד ביאת משיח צדקנו"

(החלטת מועצת הרבנות הראשית)

בראשות הרב שפירא והרב אליהו זצ"ל, שבט תשמ"ז

מתוך הבנה זו, עלינו לדעת כי בתקופה שבה שרתה הנבואה בישראל מעמד הנפשות היה שונה לחלוטין; החיים היו מיוסדים על הזרמה נשמית עליונה הבאה מלמעלה למטה, ועולם המושגים, התרבות והשאיפות היה אחר לגמרי. **המשמעות של התניית בניין בית המקדש בהופעת הנבואה היא שהמקדש ייבנה רק בשיבת האומה למלוא שיעור קומתה הרוחנית.** עניינו של המקדש הוא הופעת כוחות נשמתיים של אהבת ד' ודבקות אלוקית בעוז ועוצמה כפי המדרגה הנבואית. הציור וההבנה האמתית של המקדש והקרבתו שייכים למצב שבו עם ישראל ראוי לנבואה ולבית המקדש, ולכן בזמננו איננו יכולים להבינם באמת.

כאשר נהיה ראויים לבניין המקדש, אז תהיינה כל הרגשותינו במדרגה נישאה של טבעיות הקודש, וממילא כל העבודות שבמקדש יבטאו באופן ישיר את שלהבת אש הקודש של אהבת ד' שנפשו מלאה בה.

ה. הר הבית - הבסיס לבניין המקדש

עד עתה עסקנו בעיקר בעניין המקדש והקרבתו, אולם הדברים שייכים מאד גם ביחס להר הבית, מפני שקדושת הר הבית היא הבסיס לבניין המקדש ולעבודת הקרבנות (הר הבית הוא כנגד מחנה לוי, המקיף וסובב את מחנה השכינה. על תחום הר הבית היו שומרים הלויים מפני כבוד הבית וכדי שלא יכנסו אליו טמאים. הטמאים שטומאה יוצאת מגופם אסורים בכניסה לכל מתחם ההר, ומצווה מן התורה לשלח אותם ממנו).

בסופה של אגרת שנכתבה לנציגי הועד הציוני שבאו לבקר בארץ ישראל כותב הרב: "טמאי מתים אנחנו, ועד הזמן אשר תבוא טהרתנו, בעת אשר הישועה השלמה תופיע, אין אנחנו דורכים במקום הקודש, רק עומדים אנחנו באימה ופחד, בגודל רוח ובטחון נמרץ, לפני 'הכותל המערב' ושם שופכים את לבנו, את הלב הישראלי".

הטהרה אשר תכשיר אותנו לדרוך במקום הקודש תבוא ב'הופעה' - מלמעלה למטה, מתוך מדרגת חיים חדשה שתתגלה בנשמות (הביטוי "הופעה" בחז"ל הוא ביחס לגילוי רוח הקודש, עי' מכות כג, ב). ובאמת, מוכרח שכך יהיה, מפני שמקום המקדש הינו ביטוי למדרגת חיה הרוחניים של האומה ולהופעת הנבואה בקרבה, כפי שהתבאר.

מתוך ההבנה כי עניין המקדש שייך אל שלמות החיים הפרטיים והלאומיים, עלינו לעורר את עצמנו ואת העם כולו להכיר בגדולתו ובתפקידו הרוחני

וכך כותב הרב בסוף תשובתו הארוכה במשפט כהן (סימן צו, עמ' רכז) ביחס לעלייה להר הבית: "ואז יבנה... מקדשו בארץ... ולא תהיה שום מניעה בעולם מצד כל מכשירי הטהרה והקדושה, וכל מכשירי החכמה והבינה והקדושה והנבואה, הנדרשים לבניין בית א-להינו בכל יפעת קדושתו. ועד אז כל ישראל חברים יתאגדו לאגודה אחת לכוון את לבם לאביהם

שבשמים, בלא פרץ ובלא יוצאת, בלא שום הריסות גדר ובלא שום חשש איסור של חלול הקודש וטומאת מקדש וקדשיו, כי אם ביראת ד' טהורה ובאמונת אומן בדבר ד' הנאמן לעד.

הרב מלמדנו בשפה ברורה, כי עד הזמן שבו נזכה להתחדשות הנבואה, אין לפרוץ את הגדר שבנו דורות ראשונים ולעלות להר הבית.

ו. תפקידנו - לעורר את העם להכיר בגדולות

אנו מייחלים לבניין בית המקדש במהרה בימינו, אך איך נקדם את האומה לבניין בית המקדש? מתוך ההבנה כי עניין המקדש שייך אל שלמות החיים הפרטיים והלאומיים, **עלינו לעורר את עצמנו ואת העם כולו להכיר בגדולתו ובתפקידו הרוחני, לשוב אל חיינו האמתיים.** מתוך כך תתעורר בעם כולו תביעה פנימית עצומה לבנות את בית המקדש, משום שהעם יתעלה להכרה בשלמות החיים המופיעים על ידי עבודת המקדש, אשר רק בהם מאוויי נשמתנו ימָצאו את סיפוקם.

הבנת עניין הר הבית כסוגיה ציבורית כללית הבאה על גבי קדושת החיים הלאומיים, זוהי הרוח שנשבה בכל דבריו של רבנו הרב צבי יהודה ביחס להר הבית. זוהי הסיבה שרבנו הרצ"ה דחה פעמים אין ספור בכל תוקף את כל מי שהציג בפניו רעיונות של עלייה להר הבית, והסביר להם שזהו חוסר הבנה יסודי בכל עניין תחיית האומה.

ז. 'זקניך ויאמרו לך' - סוגיה כלל ישראלית

שאלה: האם אי אפשר לסמוך על דעתם של היחידים המתירים לעלות להר הבית?

תשובה: סוגיית העלייה להר הבית אינה סוגיה של אדם פרטי, אלא זוהי סוגיה כלל ישראלית, ובענייני כלל ישראל לא כל תלמיד חכם רשאי להדריך את הרבים. על כן, **בבואנו לעסוק בעניין הר הבית עלינו להטות את אוזנינו אל גדולי הדורות שהורו לנו דרך בעניינים חמורים אלו.** הרב זצ"ל והרב צבי יהודה היו גדולי הפוסקים בענייני כלל ישראל בדורות האחרונים, ושניהם התנגדו בכל תוקף לכל המחשבות והדיבורים על עלייה להר הבית. וכך סברו רוב ככל גדולי ישראל.

גם הרבנות הראשית לדורותיה, המשיכה בדרכו של הרב זצ"ל ואסרה את העלייה בכל שטח ההר. צריכים להבין, שהר הבית אינו נחלה פרטית של מישהו, אלא עניין כלל ישראלי, ששייך לרבנות הראשית, ולה יש סיעתא דשמיא בפסיקת ההלכה, וחלילה להמרות את פיה.

נִדְּמָה בנפשנו, אם תלמיד חכם מסוים היה חי בזמן בית המקדש, והיה סובר שצריך להקריב את התמיד בצורה מסוימת, האם מותר היה לו להיכנס למקדש ולהקריב את התמיד כפי שיטתו? כל אדם מבין שקרבן התמיד אינו דבר פרטי, אלא הוא שייך לאומה כולה, ואין אפשרות לאדם פרטי, גדול ככל שיהיה, לעשות כשיטתו בדבר השייך לאומה

כולה. כך גם ביחס לעלייה להר הבית, הגובלת בחשש של טומאת מקום המקדש. לכן גם אם דעתו של תלמיד חכם פרטי היא אחרת, עליו לקבל את הוראת הרבנות הראשית.

בנוסף, **התעלמות מפסיקת הרבנות הראשית מחלישה את כוחה**. במסכת ראש השנה מובא שרבן גמליאל כפה את רבי יהושע שיבוא במקלו ותרמילו ביום הכיפורים שחל לפי חשבוננו, משום שיש נשיא בישראל, יש מרכזיות של תורה באומה. הרצ"ה מביא מעשה זה ביחס לרבנות של ימינו (שיחות הרצ"ה מועדים א עמ' 81), שאותה היה מכנה: "מלכות התורה". ציות לפסיקת הרבנות הראשית מחזק את התורה ואת כבודה באומה.

ח. צפיית ישועה אמיתית עם כל האומה

שאלה: האם איננו צריכים לעשות דבר ביחס להר הבית והמצב ימשיך להיות כמות שהוא ואף יתדרדר? האם התשוקה לבניין המקדש היא 'הלכתא למשיחא'?

תשובה: אנו צריכים ויכולים לעשות הרבה, אך כפי שהוסבר לעיל, **ביסוד פעולותינו צריכה לעמוד ההכרה כי הר הבית הוא אינו עניין פרטי; לא עניין של עבודת ד' פרטית בניתוק מהאומה ולא עניין של כיבוש פרטי ללא קשר לאומה**. עלינו לעורר בתחילה את עצמנו ומתוך כך את האומה כולה לציפייה אמיתית ועמוקה לבניין מלכות בית דוד ולבניין המקדש. ציפייה אמיתית לישועה כוללת רוממות גדולה בכל סדרי החיים - בתורה, במצוות, בתפילה ובתיקון המידות. בנוסף, ה'חפץ חיים' והרב זצ"ל עוררו ללימוד סדר קדשים (עיין אגרות הרא"ה ד אגרת א'קכז) ואשרי מי שזוכה לכך. **ציפיית הישועה היא עבודה גדולה ואינה בטלנות, אולם עלינו ללמוד ככל יכולתנו את 'תורת הישועה', ולדעת כי רק מתוכה תיבנה ציפיית ישועה אמיתית.**

הרצ"ה דאג להר הבית לא פחות מכל האנשים הדואגים לשלמות אחיזתנו בהר הבית, ובכל זאת התנגד בתוקף מלעלות בהר ולנגוע בקצהו

יש להסביר לעם ישראל את ערכו ואת ערך הגאולה ומתוך כך יובן גם ערכו של בית המקדש, ואז האומה כולה תפסיק את חילול השם המתרחש בהר הבית. אין זה בטלנות או פאסיביות, אלא סדר של עבודה שהודרכנו בו על פי הרב והרב צבי יהודה זצ"ל.

מלבד ההכנה הרוחנית הראויה ביחס להר הבית, עלינו להתקדם ולהתחזק ביישוב ארץ ישראל בכלל וביישוב ירושלים בפרט. ההתיישבות בשכונות שסביב הר הבית הולכת ומתפתחת ב"ה, אך היא זקוקה לחיזוק גדול. בעניין יישוב הארץ הרב תמך בכל ליבו בחלוצים שהלכו לפני המחנה, אולם אנו רואים כי בעניין הר הבית הרב לא סבר כך. כיבוש הארץ נעשה על ידי פעולות מעשיות של 'קום והתהלך בארץ לארכה ולרחבה', אך **הר הבית אינו ככל ארץ ישראל. אדרבה, עלינו לעמוד ביראה כנגד ההר, כפי שהרחיב הרב במשפט כהן (שם).**

ט. שגת הכנסת שיקולים בטחוניים ומדיניים

שאלה: האם במיוחד בזמננו, בעקבות המצב הביטחוני והמדיני, ובעקבות חילול השם הנגרם מכך שערכים מסתובבים בהר, האם איננו מחויבים לעלות להר, דווקא בזמן הזה שבו יש חולשה לאומית גדולה?

תשובה: האם בזמן הרב צבי יהודה לא היה חילול השם גדול על הר הבית? האם המצב המדיני והחולשות המדיניות שהיו בזמנו של רבנו לא היו חרפה גדולה? האם הרצ"ה זצ"ל לא הכיר את הטענה שאם לא נסייר בהר הבית, זכותנו במקום תיחלש? הרצ"ה ידע את הטענות הללו והבין אותן, ואף על פי כן לא החשיב כלל סברות אלו והתנגד בכל תוקף לעלייה להר. הרצ"ה דאג להר הבית לא פחות מכל האנשים הדואגים לשלמות אחיזתנו בהר הבית, ובכל זאת התנגד בתוקף מלעלות בהר ולנגוע בקצהו. אילו התנגדותו לעלייה להר הבית הייתה נובעת מסברות ביטחוניות או מדיניות, אז היה מקום לדון האם בעקבות השינויים בתחומים אלו דעתו הייתה משתנה. אמנם, כפי שהתבאר, **דעתו של רבנו נבעה מההכרה הבהירה כי הר הבית שייך למדרגת החיים השלמה של האומה, ומדרגה זו רחוקה מאתנו, וממילא אי-אפשר לטעון ששיקולים חיצוניים, כאומדנות מדיניות וביטחוניות אלו, אשר אינם נוגעים לעצם העניין, היו משנים את דעתו.**

הרצ"ה כותב (לנתיבות ישראל ב, 'בירורי הלכה', עמ' רפא): "כל החומרה הגדולה ההלכתית של איסור הכניסה אליו, מפני היותנו עוד, על פי ההלכה, במצב של טומאה, איננה נוגעת, פוגעת וגורעת במשהו בערך הבעלות הקניינית שלנו על שטח המקום הקדוש הנאדר- בקודש הזה... גם אם אנחנו נזהרים בכניסה שמה, כפי מדת ההלכה, גם בתוך כך ומתוך כך קבועה וקיימת בכל תקפה בעליזתנו על כל שטח-המקום הזה".

י. מעשינו מזיקים הרבה יותר ממעשי הגויים

כדאי להזכיר את גודל הזהירות והאחריות המוטלת עלינו ביחס לחשש פגימה במקום המקדש, מתוך דבריו של רבי חיים מוולוז'ין. בספרו 'נפש החיים' (שער א פרק ד), מלמדנו ר'

**"אסור להיכנס ולהתפלל במקום המקדש
עצמו - היינו בכל הר הבית - כיוון שכולנו טמאים
בטומאת מת, ושאר טומאות. ואפילו אם ניטהר
משאר הטומאות, אין אנו יודעים את המקום המדויק
של העזרה והחיל".**

(מאמר מרדכי, הלכות לימות החול, פרק ט הלכה טז)

חיים מהו היחס שבין מעשי הגויים לבין מעשינו בהר הבית: **"כי הלא נבוכדנצר וטיטוס לא עשו במעשיהם שום פגם וקלקול כלל למעלה, כי לא להם חלק ושורש בעולמות העליונים, שיהיו יכולים לנגוע שם כלל במעשיהם.** רק שבחטאינו נתמעט ותש כביכול כח גבורה של מעלה, את מקדש ד' טמאו כביכול, המקדש העליון, ועל ידי כך היה להם כח לנבוכדנצר וטיטוס להחריב המקדש של מטה, המכוון נגד המקדש של מעלה, כמו שאמרו רז"ל: 'קמחא טחינא טחינת'. **הרי כי עונותינו החריבו נזה מעלה, עולמות עליונים הקדושים, והמה החריבו רק נזה מטה".**

עניינו המרכזי של בית המקדש הוא מדרגת החיים הרוחניים של האומה, ולכן דווקא מעשינו הם אלו העלולים לפגוע בקשר החי של האומה לאלוקיה. לעומת זאת, **הפגיעה הנובעת ממעשיהם של הגויים אינה שווה ערך כלל לפגיעה המהותית העלולה להיגרם על ידי מעשיהם של ישראל.** יהודי העולה להר עלול להיכשל באיסור כרת נורא ואיום, ובטומאת מקום המקדש. על אף הצער הגדול על חילול השם הנגרם ממעשיהם של הגויים בהר הבית, צריך לזכור **שהימצאותם של הגויים בהר הינה פחות חמורה מהימצאותם של יהודים בהר,** העלולים להיכנס למקומות האסורים שבהם יש חיוב כרת.

יא. סיכום

בניין החיים הלאומיים עדיין רחוק מאוד משלמותו הגשמית, וקל וחומר משלמותו הרוחנית. רק מתוך חדירה אל שורש החיסרון הרוחני שבאומה יבוא תיקון אמתי למצב. עלינו לפעול ולעבוד בכל כוחנו למען תשובת הדור ששם ד' יהיה נקרא עלינו, ומתוך כך יתפתח יחס היראה הראוי להר הבית. איננו ראויים עדיין מבחינה רוחנית למדרגת הר הבית ובית המקדש, לכן לצערנו **'שועלים הלכו בו'.**

התעלות הדור תגרום לכך שהעניינים השונים בהר הבית יסתדרו על ידי האומה כולה, ועוצמתנו הרוחנית היא זו שתכריע את המצב. כך היה אומר רבנו הרצ"ה: **"צריך לחזק את מלכות ישראל ולהחזיר תורה ללומדיה בישראל; להביא תשובה גדולה, ומתוך כך נבואה, ואז נעלה להר הבית",** במהרה בימינו אמן.

מדוע אסור להיכנס להר הבית?

הרב עמיהו אלואש

”נכספה וגם כלתה נפשי לחצרות ה', לבי ובשרי ירננו אל א-ל חי” (תהלים פד)

איסור העליה להר הבית נקבע ע”י הרבנות הראשית לדורותיה מימי מיסדה הראי”ה קוק זצ”ל, ועמה גדולי הפוסקים אשר על פיהם יצאו ויבואו כל בית ישראל². כאן אנו באים רק להסביר ולבאר את דבריהם. מפני קוצר היריעה הדברים נכתבים בקיצור, ובעז”ה נבארם בגליונות הבאים בביאור שלם.

שלשה המה הטעמים העיקריים לאיסורם של גדולי הדורות: מפני הספק, מפני המכשול ומפני היראה, ונבארם כאן דבר דבור על אופניו.

א. מפני הספק

הלכה פסוקה היא שטמא הנכנס לעזרה חייב כרת, וכיון שכולנו טמאי מת ואיננו יודעים היכן מקום העזרה בהר הבית - אין אנו יכולים להיכנס להר כולו, שמא נכנס במקום העזרה ונעבור על איסור כרת. העולים להר סומכים על מסורת שהובאה בספרי מסעות ותיאור הארץ מימי הראשונים ונפסקה להלכה ע”י רבנו הרדב”ז, שהסלע שבכיפת הסלע הוא אבן השתיה, ולפי זה ניתן לחשב עד היכן הגיעה העזרה³, אך מסורת זו אינה מוסכמת על הכל. הכפתור ופרח, למשל, מרבותינו הראשונים, שחקר את כל ארץ ישראל ומסורותיה השונות, מאריך לדון בענין הר הבית וגבולותיו, ומתעלם לחלוטין מהמסורת על אבן השתיה (ולהיפך - בפשטות עולה מדבריו שהעזרה היתה דרומית יותר⁴). גם השל”ה הקדוש, שחי בירושלים, ונשאל מנין אנו יודעים בוודאות שהר הבית הוא הר הבית ואינו נמצא במקום אחר בירושלים, כותב (באיגרת המופיעה בקובץ ‘על יד’ טז) שזו מסורת ברורה בכל הדורות שזהו הר הבית, ומוסיף: “על כן גזר השם יתברך על כותל מערבי שלא תחרב, ויהיה רישומו ניכר”, דהיינו שהכותל המערבי הוא השריד היחיד שנשאר מבית המקדש ומעיד עליו, וכלשונו בהמשך: “כי מפני חטאים חרב ולא נשאר רק כותל מערבי”, ולא הזכיר כלל אפשרות שנשאר שריד

2 הגרצ”פ פרנק, הגרש”ז אויערבך, הגר”מ אליהו, הגר”ע יוסף, הגר”א שפירא, הציץ אליעזר, הגר”ש ישראל ועוד רבים.

3 אמנם יש לציין שבתשובתו זו של הרדב”ז (סי’ תרצא) הוא קובע גם שהכותל המערבי שלפנינו הוא כותל העזרה, ולפי זה הנכנס מעבר לכותל מתחייב כרת, ומנא לן לסמוך על קביעה אחת של הרדב”ז בתשובתו ולהתעלם מהקביעה האחרת.

4 עיין במאמרו של הרב אברהם ישראל סילבצקי שליט”א, ‘נכון יהיה הר בית ה’, באתר ישיבת מרכז הרב.

גם מאבן השתיה⁵. גם מדברי רבנו עובדיה מברטנורא (באיגרת המופיעה בספר אגרות א"י עמ' 134) עולה שלא קיבל מסורת זו כוודאית⁶. לכן אסרו כל גדולי ירושלים, הספרדים והאשכנזים, במאה וחמישים השנים האחרונות (מאז שנוצרה אפשרות מעשית לעלות להר בשנת תרט"ז) באופן מוחלט להיכנס להר כולו⁷, כפי שמצינו שהכריעו הפוסקים בכל איסורי כרת, שאוסרים בכל מקרה של חוסר ידיעה ברורה במציאות⁸.

אמנם יש טוענים שהמסורת שסלע זה הוא אבן השתיה מוכחת מהטופוגרפיה (פני השטח) בהר הבית, אך הראיה אינה מוחלטת, ונוסף לכך היא מבוססת דווקא על מידת אמה גדולה⁹, אך לפי מידת האמה המקובלת להלכה ברוב ישראל (48 ס"מ) לא יתכן שסלע זה הוא אבן השתיה¹⁰.

- 5 ויש להזכיר גם את דבריו בהמשך האגרת, לגבי ספק כניסה להר הבית: "אנחנו באנו לירושלים להתקדש, אם כן אנחנו מחוייבים לעשות הרחקה והרחקה אפילו באלף ספקות".
- 6 וגם כתב שם שאפילו כשהמוסלמים מרשים ליהודים להיכנס להר, לצורך עבודות תחזוקה, היהודים נמנעים מפני הטומאה.
- 7 כפי שנתבאר במדור 'בסתר ההר' בגיליון 3. ויש להוסיף למקורות שהובאו שם גם את עדותו של הרב יעקב זריהן, אב"ד טבריה, בשנת תר"צ (בתשובה המובאת בס' הלכות אישות לרב ילזון): "גדר גדול אצל עם ישראל לכל יקרב איש מישראל לדרוך כפות רגליו לפנים מן הכותל המערבי, ואף תינוקות של בית רבן ידוע הוא אצלם".
- 8 כך למשל אסרו הגאונים ללנות חטים בפסח, אע"פ שבגמרא מפורש שמותר, "לפי שאין אנו בקיאים ללנות יפה" (ש"ע או"ח תנ"ג, ה), וכן אסרו לחלוט את הקמח, כי "ליתא בזמן הזה ידיע למחלט" (שם תנ"ד, ג). דוגמה נוספת - החמירו הראשונים בכל מפלת שתהיה טמאה לידה, אף שבגמרא חילקו בין צורות הנפלים, כיון ש"עכשיו אין אנו בקיאים בצורות" (יר"ד קצד, ג).
- 9 עיין במאמרו של הרב קורן שליט"א, גדול חוקרי הר הבית, בגיליון 3.
- 10 שכן המרחק מאבן השתיה לחומה שבין העזרה לעזרת נשים יכול להיות לכל היותר 159 אמות (אם אבן השתיה היתה בקצה מערב של קודש הקדשים), דהיינו כ-76 מטרים לפי שיעור הגר"ח נאה, ואם נמדוד 76 מ' מהחלק הגבוה של הסלע המזוהה כאבן השתיה (שהוא בגובה 743.7 מ' מעל פני הים) - עדיין נהיה על הרמה המוגבהה, באזור בו פני הסלע הם למעלה מ-739 מ' מעל פני הים, דהיינו כארבעה מטרים בלבד מתחת לגובה הסלע המזוהה כאבן השתיה, בעוד שאבן השתיה היתה גבוהה מעזרת נשים 16 אמות, שהם יותר משיעור מטרים.

**הרב נשאל בדיו: "כבוד הרב להיכנס להר הבית,
יש איזה שהוא צד של היתר?"**

**הרב עונה על כך תשובה קצרה ונחרצת: "אין שום
היתר להיכנס להר הבית!"**

(רדיו 'קול האמת', ערב שבת ואתחנן תשס"ז)

הרב גורן זצ"ל הציע עוד דרך לחשב אלו חלקים של ההר הם ודאי מחוץ לעזרה, ע"פ המשנה במידות פ"ב: "הר הבית... רובו מן הדרום, שני לו מן המזרח, שלישי לו מן הצפון, מיעוטו מן המערב", אך שיטה זו מתאימה רק לפירוש הרמב"ם למשנה זו¹¹, ולא לפירוש הר"ש והרא"ש¹², וא"כ לא יצאנו מידי ספק כרת¹³.

יש להוסיף עוד שרבים מהמתירים לעלות אומרים שהם סומכים על המדידות של הרב גורן זצ"ל, אך בפועל רבים נכנסים במקום שלשיטת הרב גורן **חייבים עליו כרת**¹⁴. כמו כן ישנן בעיות נוספות הקשורות לדרכי ההטהרות בימינו שאין אנו רגילים בטומאה וטהרה¹⁵.

ב. מפני המכשול

ישנו חשש ודאי שיהיו רבים שיכשלו חלילה לעלות להר בלי טבילה, וגם שיכנסו למקומות האסורים לכל הדעות. אין זה חשש בעלמא, אלא סכנה ברורה ומציאותית. כבר כיום, בעקבות התעמולה הרבה בעד העליה להר, ישנם רבים שעולים בלי טבילה, ואף ישנם מראשי פעילי ההר שמעודדים לכתחילה גם עליה של מי שאינם טובלים (אחד מארגוני העליה הפעילים, העובד בשיתוף פעולה מלא עם שאר ארגוני העליה להר - סטודנטים למען הר הבית - מיועד בהגדרה גם לחילונים). ככל שתתגבר התעמולה בעד העליה להר - ילך ויתגבר חלילה גם חילולו. מאות אלפי אחינו ה"מסורתיים" וה"חילונים" הבאים לכותל המערבי אינם עולים להר רק מפני התפיסה המקובלת שהכותל הוא מקום התפילה הקדוש ביותר בימינו, אך אם ח"ו תצליח התעמולה שיותר טוב לעלות להר הבית ודאי יעלו רבים רבים בלי טבילה וטהרה¹⁶ ולכל המקומות ויחללו את קדושת הר בית חיינו.

שאלה: הרי גם כך ישנם רבים שעולים להר כתיירים, ואולי דווקא ע"י שיעלו רבים בטהרה גם הם ילמדו לעלות בטהרה.

תשובה: לצערנו תיירים עולים ויעלו ואין בידינו לעצור זאת. המחשבה שע"י שאחרים עולים בטהרה יפסיקו התיירים היא דמיון נאה אך לא מציאותי. לעומת זאת החשש שבעקבות התעמולה והתגברות העליה יעלו גם רבים בלי טהרה הוא ודאי וברור, וכאמור

11 שמדובר על גודל המרווח בין חומות הר הבית לחומות העזרה מהכיוונים השונים, ולפ"ז אפשר לחשב ע"פ חשבון לפחות בדרום היכן ודאי לא היתה העזרה.

12 שמדובר בכמות הלשכות, וא"כ אין לזה קשר לשאלת הגבולות.

13 הגר"ש גורן סבר שלא צריך לחשוש לשיטת הר"ש והרא"ש בגלל שיטתו הכללית שעיקר הדין כראב"ד שבטלה קדושת המקדש בזה"ז, ורק צריך לחשוש לחומרא לשיטת הרמב"ם, אך כל שאר הפוסקים, ובראשם הראי"ה קוק זצ"ל, הכריעו באופן מוחלט כשיטת הרמב"ם שקדושת המקדש לא בטלה.

14 כי לדעת הרב גורן הסלע שבכיפת הסלע הוא מקום המזבח ולא אבן השתיה, ולפי זה יש "להזיז" את כל העזרה כ-50 מ' מערבה.

15 כגון חשש טומאת זיבה, וכן ראיית מים עכורים או חלוקים שצריך לחשוש בהם לטומאת קרי, עי' מג"א או"ח תנז סק"ח, ועוד.

16 ובמיוחד שלא די בטבילה בעלמא, אלא צריך דקדוק רב בדיני חציצה, שגם גבר דתי אינו בקי בהם בלי לימוד.

כבר כיום זה קורה, ויש על כך עדויות ברורות ומפורסמות גם באתרים של פעילי ההר.

שאלה: איך אסרו גדולי ישראל את העליה מחמת חשש מכשול, והלא אי אפשר לגזור גזרות בימינו?

תשובה: ראשית יש להדגיש שוב שלדעת רבים מגדולי ישראל כל הנכנס להר הבית הרי הוא בעצמו ספק עובר על איסור כרת, ולא רק מחמת מכשול לאחרים (כמבואר לעיל סעיף א).

לגופה של שאלה אין זה נכון שאי אפשר כלל לגזור גזרות בימינו. הגר"מ מאזוז שליט"א (בהקדמתו למשנה ברורה עם הערות איש מצליח ח"ג) מביא גזרות רבות שגזרו רבותינו הגאונים, הראשונים והאחרונים בהלכות כשרות, שבת, נדה ועוד. הוא מבאר שם שמה שאי אפשר לגזור גזרות בימינו זה במקרים שהחשש רחוק, "אבל בדבר שהמכשול ברור ומצוי וקרוב לעין - אין זו 'גזרה' אלא מציאות".

אך מעבר לזה, במקום לקבל את הדברים כ'גזרה' ולדון האם יש לגדולי ישראל כח לגזור - עלינו להבין את טעמים ואז נזדהה אתו בעצמנו. הראי"ה קוק זצ"ל כתב (אגרות הראיה ב עמ' רפה) ביחס לעלייתו בשוגג של הברון רוטשילד להר הבית: "פגימה אחת בקדושת מקום בית חיינו תעלה לנו על כל מליונים של ישובים מעשיים", דהיינו שעליה אחת בטומאה להר הבית מזיקה ופוגעת יותר מכל זכויות העצומות של הברון רוטשילד בבנין הארץ, תקומתה ותחיתתה. ומי שמונע אפילו מאדם אחד מלעלות בטומאה להר הבית פעם אחת - פעל פעולה חשובה יותר ממי שמשקיע מליונים בישוב ארץ ישראל! כי הר הבית הוא הלב של העם, של הארץ, ושל כל הופעת הקודש בעולם, וכל פגימה קלה בקדושתו הורסת ופוגעת עשרות מונים יותר מכל פגיעה בהופעות חיצוניות יותר של הקודש¹⁷. מי שמאמין באמת בדברים אלו של הרב זצ"ל ורואה נכוחה את המציאות שע"י ריבוי העליה להר עולים גם רבים בלא טהרה, כדלעיל - לא יוכל שלא להרגיש בעצמו את חומר האיסור לעלות להר.

ג. מפני היראה

נצטוינו לנהוג בהר הבית ביראה, "ומקדשי תיראו", אך יותר מזה - כל מהותו של הר הבית היא יראת ד'. כך מלמדים אותנו חז"ל, שנקרא שמו "הר המוריה" מפני "שמשם יראה יוצאה לעולם" (ירושלמי ברכות פ"ד הל' ה'), כך מודיענו יעקב אבינו "מה נורא המקום

17 יסוד דברי הרב בדברי חז"ל: "היה ר' שמעון בר יוחאי אומר: קשה טומאת מקדש וקדשיו מכל עברות שבתורה, שכל עברות שבתורה מתכפרות בשעיר אחת, וטומאת מקדש וקדשיו מתכפרת בל"ב שעירים..." (תוספתא שבועות פ"א ה"ב, ע"ש באורך). דהיינו שכל העברות של עם ישראל, כולל החמורות ביותר - ע"ז, גילוי עריות, שפיכות דמים וחילול שבת - כולן מתכפרות בשעיר אחד - שעיר המשתלה, ואילו על טומאת מקדש וקדשיו צריך את השעיר הפנימי בקודש הקדשים ואת כל שעירי המועדות וראשי חדשים. אמנם 'טומאת מקדש' מתייחסת בעיקרה לכניסה בטומאה לעזרה, החמורה יותר, אך מהחומרה הנוראה של טומאת העזרה אנו מבינים גם את החומרה הגדולה של כניסה בטומאה להר הבית, מקום המקדש, שבכולו נצטוינו על מורא המקדש.

הזה", וכך אנו מבקשים ומיחלים: "ושם נעבדך ביראה כימי עולם וכשנים קדמוניות".
 יתרה מכך - השפת אמת (ויצא תרל"ד ד"ה וייקץ) מלמדנו שכל קיומו של הר הבית תלוי בבנין
 היראה: "ויירא ויאמר מה נורא המקום הזה... וע"י יראה זו זכה לבניו להיות זה מקום בית
 המקדש... לפי שעיקר קיום בית המקדש היה ע"י יראה זו... שאין קיום למקום זה רק ע"י
 ראת שמים".

ב"ה יש בדורנו הרבה אהבת ד' ובקשת קרבת אלקים, אך עם זאת מידת היראה לוקה מאד.
 כך למשל המושג של מורא אב ואם כמעט שאינו קיים, ונדיר למצוא מי שיחסו לאביו ולאמו
 מורכב גם מיראה כפשוטה, כי עצם מושג היראה כמידה בנפש כמעט אינו נמצא בימנו.

ממילא, גם בהר הבית רבים רבים מהעולים אינם נוהגים במורא מקדש כראוי, ויותר מכך
 - אפילו אינם מבינים את עצם המושג של מורא מקדש, אלא רק את הלכותיו המעשיות
 ["לא יכנס להר הבית במקלו ובמנעלו..."]. כך למשל רבים מהעולים נוהגים להצטלם בהר,
 ואף נעמדים ומסתדרים כמו בתמונת מחזור על רקע כיפת הסלע. כמה רחוקה התנהגות
 זו ממורא מקדש! עומד אתה לפני ד' אלקיך בהר קדשו ועסוק בכך שתהיה לך תמונה יפה
 ומזכרת להראות לחברים? רגש המורא שצריך לחוש אדם שעולה להר ד', המקום אשר
 עליו קרא דוד מלכנו "מי יעלה בהר ד' ומי יקום במקום קדשו", צריך להיות עוד יותר
 חזק מהרגש אותו אנו חשים בתפילת נעילה, ואיך היו נראים בעינינו אנשים שעומדים
 להצטלם בסוף תפילת נעילה לשימור החוויה המשותפת? זו רק דוגמה אחת להתנהגויות
 רבות שחלקן חמורות עוד יותר, כמו תערובת גברים ונשים, שירת נשים, והתנהגויות
 נוספות שמבטאות ריחוק גדול מאד ממידת היראה הנדרשת בהר ד'.

כך, לצערנו, לא רק שלא מתקיים "שמשים יראה יוצאת לעולם", אלא אף להיפך - הרוח
 הכללית של תנועת העליה להר מביאה אתה תופעות של זלזול וקלות ראש גם בתחומים
 נוספים¹⁸. כך למשל ביחס לכותל המערבי, אשר לא זזה ממנו שכניה, וגדולי ישראל,
 חסידי וצדיקיו בכל הדורות התייחסו אליו ביראה ובחרדת קודש¹⁹, וכיום רבים מהעולים

18 אנו מדברים על הרוח הכללית הנושבת מארגוני העליה ורבים מהעולים, אך כמובן יש בין העולים גם יראים
 ושלמים ות"ח, ולא עליהם דברינו.

19 כך למשל מעיד הרב חרל"פ זצ"ל על הרא"ה קוק זצ"ל, שכבר כשהיה נכנס לסמטאות המובילות לכותל

**"ישנם אנשים הולכים להר הבית, מסתובבים בו.
 אתה הולך להר הבית, מי יודע על מה
 אתה דורך? מי יודע על מה אתה רומס?
 המחשבה של אנשים ללכת ולעלות להר הבית - זה
 חמור מאוד הדבר הזה!"**

(קול צופיך, מטות-מסעי תשס"ב)

להר מתבטאים כלפיו בזלזול ואף בגסות רוח. וכך גם ביחס לחכמי ישראל מוסרי התורה ופוסקי הלכותיה, כשרבנים צעירים ובני נוער רבים מתיחסים לגדולי רבותינו כמי שלא ידעו מה הם סחים, ואסרו בלי לברר את הסוגיא. ישנן גם תופעות רבות של סילוף וזיוף דברי גדולי רבותינו שהורו בבירור לאסור²⁰, ובכלל אוריה של "איש הישר בעיניו יעשה", כמו בתנועה המתגברת של עליית נשים להר בניגוד לדעתם הברורה והמפורסמת גם של גדולי המתירים כהגר"ד ליאור שליט"א.

כל זה מעיד עד כמה רחוקים אנחנו **כולנו** ממדרגת היראה הנדרשת לעליה בהר ד', וגם מסיבה זו ראו גדולי ישראל ברוח ד' אשר עליהם לאסור לחלוטין כניסה להר הבית בדורנו.

שאלה: בסופו של דבר, המסקנה העולה מהדברים היא שלא לעשות כלום בענין הר הבית, אך איך נהיה אדישים לנעשה במקום הקדוש ביותר?

תשובה: אמנם כל סדר הופעת אתחלתא דגאולה בדורותינו הוא שאור הישועה מופיע דווקא ע"י מעשינו ופעולותינו, וכדברי רבנו הגר"א בספר קול התור: "עשה והצליח: אחת התכונות של משיח בן יוסף - הצלחה ע"י עשיה, כמו שכתוב ביוסף: 'כל אשר הוא עושה ה' מצליח בידו'". אך אף על פי כן עלינו לעמוד בענוה ולהכיר שבהר הבית קצרה ידינו מלעשות, הן בגלל האיסור ההלכתי והן בגלל ריחוק מדרגתנו מרוממותו וקדושתו. ובאמת כבר לימדנו מרן הראי"ה קוק זצ"ל (מאמרי הראיה עמ' 458, עדות הרב בועדת החקירה הבריטית) שהר הבית אינו שייך לסדר הגאולה שבידינו ובמעשינו, אלא לסדר הגאולה שבידי שמים.

אך לא נהיה אדישים חלילה²¹. עלינו לצפות, ליחל, לערוג ולהשתוקק ליום בו "נכון יהיה הר בית ד' בראש ההרים ונשא מגבעות" (ישעיהו ב, ב), ללמוד על ענינו של בית המקדש, וכמה אנחנו והעולם כולו חסרים בלעדיו, להתפלל על בנינו בכל גדלו ותפארתו - "ותבנהו מהרה ותגדל כבודו", ולפתח בקרבנו את מידת היראה, שיסודה קודם כל בעצם ההכרה שיש גודל נשגב למעלה מערכנו. כך, ורק כך, נתקדם במעלה אל הר בית ד' אלקינו, ונזכה שתתקיים בנו תפילתם של בני קרח (תהלים מג):

שלח אורך ואמתך המה ינחוני, יביאוני אל הר קדשך ואל משכנותיך.

ואבואה אל מזבח א-להים אל א-ל שמחת גילי ואודך בכינור א-להים א-להי.

מה תשתוחחי נפשי ומה תהמי עלי, הוחילי לא-להים כי עוד אודנו, ישועות פני וא-להי.

המערבי היו פניו מחזירות מרוב יראה.

20 כגון הגרצ"ה קוק זצ"ל, הגר"א שפירא זצ"ל, והגר"מ אליהו זצ"ל, ולאחרונה ממש הגר"ש דבליצקי זצ"ל, כמבואר בגליון זה.

21 וכפי שכותב הראי"ה קוק זצ"ל במכתבו לגנרל בולס בענין הכותל המערבי והר הבית: "מה שאין אנחנו נכנסים לפניו מן הכותל הוא לא מיעוט זכויותינו ומיעוט קישורנו אל המקום הקדוש הזה, אלא מפני רוב הקישור שלנו אליו ואל רוממות קדושתו".

בסתר הדור

הרב משה צבי נריה זצ"ל עולה אל הכותל המערבי הרב עידו רוזנטל

שחרור העיר העתיקה הדליק בעם כולו ניצוץ חבוי של קודש. ימים ספורים אחר המלחמה, בחג השבועות של שנת תשכ"ז, נהרו אל הכותל, שזה עתה הוכשרה לפניו רחבה גדולה, עם הריסת בתי שכונת המוגרבים, כמאתיים אלף יהודים. ההתרגשות שאחזה בהם אותם רגעים לא תשכח מהם לעולם.

אחד ומיוחד מבני הדור, מחכה ישועה וצופה גאולה, מבית היוצר של רבו הגדול הראי"ה זצ"ל, היה הרב משה צבי נריה, ראש ישיבת כפר הרואה. הרב נריה מבאר במילים נרגשות את ערכם הגדול של שחרור ירושלים והכותל המערבי במאמר שהתפרסם בכתב העת 'מורשה' י"א:

"פסגת מלחמת הישועה בתשכ"ז, היא כיבושה של עיר-עוז-לנו ירושלים שבין החומות, ופסגת הפסגות - החזרת הכותל המערבי לגבולו, לחזקת ישראל, ולקדושת ישראל הנצחית. נס לכידת העיר העתיקה, ושובנו להסתופף מחדש בחצרות-הקודש, הם המורים לנו על תופעות הניסים בכל מערכות המלחמה כולן, מעשי ד' 'אֱלֹקֵי מַעֲרָכֹת יִשְׂרָאֵל' (שמואל-א יז, מה)".

הכותל המערבי בדורנו הוא המרכז, הלב והמעייין, בהיותו גורם משפיע המורגש היטב בחיי העם בארץ ובתפוצות, וכל המגיע אליו חש בהתרוממות רוח וטהרה זכה

מרגע הכבוש המחודש לא פסקה רגל יהודית מרחבת הכותל. הכותל נהיה לגורם משפיע המורגש היטב בחיי העם, בארץ ובתפוצות. המאפיין ביותר את הכותל בעת הזאת, הם המעמדות ההמוניים, בשבת וביום טוב ובברכת כהנים, והתפילה מתוך שירה וזימרה, בשבח והודיה לקב"ה.

כאן המרכז. כאן הלב. כאן המעין."

בחוברת שהוציא לאור אז, ויועדה לכבוד יום שחרור ירושלים, בשם: 'כי "ששת ימים" - עשה ד'!' בפרק מיוחד ושמו 'מורא מקדש', מצטט הרמ"צ את מכתבו של רבו, הראי"ה, למושל הבריטי, בולס: "מה שאין אנחנו נכנסים לפנים מן הכותל, הוא לא מיעוט זכויותינו ומיעוט קישורנו אל המקום הקדוש הזה, אלא מפני רוב הקישור שלנו אליו ואל רוממות קדושתו, מפני שאנחנו מכירים שכמו אז... כן עתה הוא מלא כבוד ד'... ואין לנו האמצעים.. לעמוד במקום הקדוש הזה, שאנו מקושרים אליו בכל נפשנו ובכל חיי נשמתנו."

הרב נריה ממשיך את הקו הזה לימיו, משזכינו שוב לריבונות על ירושלים: "גם בזמן בואו לפניו בְּרִנָּה, מצווים אנו לזכור: אכן, חסד עשה ה' עם כלל ישראל ופתח לפנינו את שערי ירושלים הנעולים, את דרכי ציון שהיו 'אבלות מבלי באי מועד', אולם כל יחיד חייב לעשות את חשבון נפשו הוא, את חשבון עולמו הפרטי: האם ראוי אני לעלות בהר ה', לקום במקום קדשו?"

הרב נריה (משמאל) נואם בעצרת יום ירושלים תשמ"א בישיבת מרכז הרב. מימין: יבלח"א הרב צבי טאו (באדיבות ארכיון המדינה)

את ההכרעה ההלכתית בדבר כניסה לשטח ההר, שהתאפשרה בעקבות כיבוש המקום, משאיר הרב נריה להכרעת גדולי ישראל.

[ובזה החזיק, כמובן, בדעת רבו הרא"ה לאסור מכל וכל: ב'מועדי הרא"ה' (עמ')

תעג)] כתב תחת הכותרת "איסור הכניסה להר הבית": "באותם הימים ידע הרב [רא"ה זצ"ל] להזהיר, גם את אלה ששמחת השינוי המדיני [הכיבוש הבריטי] מעבירה אותם על דעתם, והם מוכנים לפרוץ גבולות הקודש והמקדש, וכתב תשובה ארוכה על איסור הכניסה למרום מראשון מקום מקדשנו".

דבריו מופנים להרמת יחס היראה המתבקש מאיש ישראלי בהתקרבו אל אזור המקדש. מורא גובר והולך זה, עליו להתחיל בספו של ההר, הכותל המערבי, ששוב זוכים אנו לעמוד לפניו.

כדרכו, בבקיאיות נפלאה, פורס הרב נריה את המקורות הרבים מדברי הגמרא והראשונים בדבר החיוב להוסיף מורא ההולך ומתגבר ככל שמתקרבים יותר אל המקדש. הוא מתאר כיצד היה איש ישראל עולה למקדש: "כשאדם מישראל צריך היה להִתְאָוֶת, היה מתחיל לחשוב: 'איך אֶעֱלֶה אֶל אָבִי' שבשמים, והיה מתפנה ומתחיל להסתכל על עצמו, לבדוק את חדרי נפשו, את מחשבותיו, דיבוריו ומעשיו. דרכו לבית המקדש היתה 'אוֹרֶחַ חַיִּים לְמַעַלָּה לְמִשְׁכָּל'; כל צעד נוסף - עילוי נוסף. וכך היה מתנהל-מעפיל בעוז אל נווה הקדש. עולות הרגליים במעלות הקדש, והנפש מיטהרת והולכת, מְתַיֶּפֶה והולכת, מתרחבת והולכת, והמקדש משתכן והולך בלב פנימה, לקיים מה שנאמר 'אוֹהֵל שֵׁכֶן בְּאֶדָם'.

והד לחששות שמקננות בליבו, יחד עם החדווה למראה הרבבות הנוהרים אל הכותל המשוחרר, בעליצותם ובהתלהבותם, הוא מבטא בשורות הסיום:

"לא כתיירים חמושי מצלמות נעלה ונראה, כי אז חס־וחלילה לא עליה תהא זאת אלא ירידה. ולא רק ירידה אלא גם הורדה - הורדת מְקוֹם קְדוּשָׁה לדרגת אתר היסטורי גרידא,

הורדת מקור חוויה עמוקה לממצא ארכיאולוגי חדוד שטוח.

עלינו לשמור על המקומות שזכינו להם, שישארו במרומיהם. לרומם את בית אלוקינו - במחשבה ובחוויה. שתהיה יראת המקומות הקדושים בלבנו ומוראם על פנינו. קדושים יהיו לנו ולבנינו, קדושים ומקדשים.

את הפרק מסיים הרב נריה בתאור פגישתו הראשונה עם נאמן רוח הראי"ה, רבי אריה לוי זצ"ל, אצל הכותל המערבי עם שחרורו:

"אמר לי (רבי אריה):

"עלינו להתפלל ולבקש, שלא יהא לבנו גס בשריד קדשנו. ושאותה חוויה שהיתה בלבנו אז, (לפני נפילת העיר העתיקה בתש"ח) כשהיינו מגיעים אל הכותל בימים ההם מתוך הרגשת חרדה, תמשיך להתקיים גם עתה, כשאנו באים אליו בשמחה."

חרדתם של גדולים אלו על ביטול 'מורא המקדש', למראה יהודים תמימים המצטלמים בהתלהבות על רקע הכותל המשוחזר, די בה לחכם, המבין מדעתו, לבנות יחס נכון לכניסה למקום מקדשנו, מהרה יבנה.

"אין כיום שום רב בעולם שיכול להתיר עלייה

להר הבית או לכל רצועה מסוימת בכל ההר.

מדובר במעשה חמור מאוד שיכול להביא לחורבן הבית ולא

לבנייתו. לבא ולהפוך איסור למצווה, **זהו מעשה**

נורא שפוגע ביסודות התורה וההלכה.

היעלה על הדעת להפוך מחויבי כרת לצדיקים

גדולים?! איש מהם לא שאל את דעתי, ולו היו

עושים כן הייתי אומר להם שהם טועים ומטעים.

צריך לקרוע קריעה כאשר שומעים

שיהודים שומרי תורה ומצוות הופכים

איסור למצווה. **רק משיח צדקנו**

שיבוא במהרה יוכל לטהר את

הבית, ואז עם ישראל יעלה להר

בקדושה ובטהרה."

(ראיון לעיתון משפחה, סיון תשס"ז)

איסור העליה להר הבית

אזהרה לרבים

מאת רבינו הגדול גאון ישראל

מרן **אברהם יצחק הכהן קוק שליט"א**

ראש רבני ארץ ישראל

בעה"י

אחינו היקרים הבאים לעיר קודשנו ירושלים ת"ו מקרוב ומרחוק

השמרו נא

מהאיסור החמור

של הכניסה למקום המקדש והר הבית

ה' יכונננו בנכון ונשא, וצור ישראל יראנו בישועתו בכג"צ
במהרה בימינו בקרוב, אמן

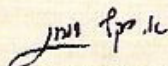
אב תשס"ד

בזמנו מרן הרב אברהם יצחק הכהן קוק זצ"ל פרסם אזהרה "מהאיסור החמור של
הכניסה למקום המקדש והר הבית".

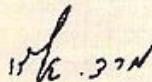
אחרי מלחמת ששת הימים, כחמישים רבנים, ביניהם הרבנים הראשיים לישראל ושאר
גדולי הדור, חזרו על האזהרה שלא להכנס בכל שטח הר הבית ושוב הרבנות הראשית
חזרה על כך בשנת תשל"ב.

לאור ההזנחה בימינו, הננו לחזור ולהזהיר ששום דבר לא השתנה והאיסור החמור
במקומו עומד בכל שטח הר הבית.

וה' יראנו ישועתו בקרוב.

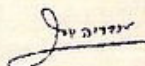
הרב אליהו בקשי דורון
ראש מוסדות "בנין אב"
הראשון לציון

הרב מרדכי אליהו
הראשון לציון

הרב אברהם אלקנה שמירא
ראש ישיבת מרכז הרב.
לפנים הרב הראשי לישראל

הרב עובדיה יוסף שליט"א
הראשון לציון